

1. Χάρτης της Κύπρου με τις τοποθεσίες εγκατάστασης των Αρχαίων Ελλήνων που αναφέρονται στο κείμενο. 1 = Παλαιόκαστρο, 2 = Πάφος, 3 = Αίπεια, 4 = Σόλοι, 5 = Λάπηθος, 6 = Κερύνεια, 7 = Χύτροι, 8 = Ιδάλιο, 9 = Γόλγοι, 10 = Κούριο, 11 = Καλαθασός, 12 = Αλυκή, 13 = Κίτιο, 14 = Πύλα, 15 = Σίντα, 16 = Αχαιών Ακτή, 17 = Ζαλαμίνα

ΑΦΙΞΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΩΙΜΗ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ 1220 - 750 π.Χ.

Ο ερχομός των πρώτων Ελλήνων στην Κύπρο αποτελεί γεγονός που συχνά αναφέρεται από αρχαίους συγγραφείς, όταν γράφουν για τα βασίλεια της Κύπρου, αφού το καθένα από αυτά ανάγει την αρχή του σε κάποιον Έλληνα ήρωα, από αυτούς που κυρίως έδρασαν στις όχθες του Σκάμανδρου και κατέλαβαν την Τροία ύστερα από τη γνωστή δεκαετή πολιορκία, που τόσο παραστατικά περιγράφει ο Όμηρος στην Ιλιάδα.

Δρ. Ανδρέας Δημητρίου

Πρόεδρος του Σ.Κ.Α.

Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτές τις παραδόσεις, οι Έλληνες οικιστές των Κυπριακών πόλεων ξέκιναν το μακρινό για την Κύπρο ταξίδι τους αμέσως μετά τον Τρωικό πόλεμο. Αν αυτός ο πόλεμος έγινε γύρω στα 1250 π.Χ. όπως υποστηρίζεται εδώ,¹ οι Αχαιοί Έλληνες θα πρέπει να εγκαταστάθηκαν στα Κυπριακά χώματα στα μέσα του 13ου π.Χ. αιώνα. Φαίνεται πάντως πώς αυτή η χρονολογία θα πρέπει να κατεβεί λίγο πιο

χαμηλά και να τοποθετηθεί γύρω στα 1220 π.Χ., γιατί θεωρείται παράλογο να ξέκινησαν οι Αχαιοί το πάλεμο εναντίον της Τροίας ενώ επαιπολούνταν ταραχές στα ίδια τους τα βασίλεια. Αυτές οι ταραχές που τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν και να δρουν μόνιμη φιλοξενία στην Κύπρο, θα πρέπει να έγιναν περίπου μια γενεά αργότερα και αυτή η χρονολόγηση υποστηρίζεται και από τα αρχαιολογικά ευρήματα στην

Κύπρο, όπως θα αναφερθεί στη συνέχεια.

Η μορφή και η ένταση του αποικισμού της Κύπρου από τους Αχαιούς δεν είναι εντελώς ξεκάθαρη. Μάλλον θα πρόκειται για μακρόχρονη διαδικασία που σ' ορισμένα χρονικά διαστήματα είχε τη μορφή πολυάριθμων αιφένων σ' όλα τα μέρη του νησιού (εικ. 1).

Η πόλη της Πάφου στα δυτικά της Κύπρου εμφανίζεται σε δύο μιθους,

2. Μυκηναϊκά κατάλοιπα του ναού της Αφροδίτης στην Πάφο του τέλους του 13ου π.Χ. αιώνα. Διακρίνονται οι τεράστιοι ογκόλιθοι που υπήρχαν πολλούς τόνους, το δε πλάτος και υψός τους ξεπερνά τα δύο μέτρα.

φαινομενικά αλληλουαγκρουόμενους, όσους αφορά την κτίση της. Οι Έλληνες συγγραφείς της αρχαιότητας Παυσανίας και Στράβων θεωρούν την πόλη κτίσμα του Αγαπητού, του θεού της Τεγέας από την Αρκαδία της Πελοποννήσου.

Σύμφωνα με τον Παυσανία, μετά τον Τρωικό πόλεμο, ο Αγαπητός παρασύρθηκε με τα καράβια του από τις Θύελλες και προσάραξε στην Κύπρο όπου ἔκτισε πόλη, την Πάφο, και ναό προς την θεά Αφροδίτη Αργότερα, συνεγέλει ο Παυσανίας, η κόρη του Αγαπητού Λαοδίκη ἐστείλεις ως ανάθημα στην πατρών γη της Τεγέας στον εκεί ναo της Αθηναγόρας Άλεας, πέπλο που ἔφερε την επιγραφή «Λαοδίκης ὁ δέ πέπλος ἔα δ' ἀνέθηκεν Αθηνᾶ πατρίδι ἐε εύρυχορον Κύπρου πόλιν ζεθαές».

Την παράδοση έρχεται σήμερα να υποστηρίζει η αρχαιολογική σκαπάνη με τα αδιάψευτα τεκμήρια της. Ο Κυκλώπειος τρόπος του κτίσματος του ναού της Αφροδίτης (εικ. 2), πάνω σε κατάλοιπα ἄλλου αρχαιότερου μη Ελληνικού ναού, πολυάριθμη μη Μυκηναϊκή κεραμική από το χώρο της αρχαίας πόλης που ανήκει στο τέλος της Μυκηναϊκής IIIB και τις αρχές της IIII, ανήκει δηλαδή στο τελευταίο τέταρτο του 13ου π.Χ. αιώνα, η εισαγωγή της τεχνικής της κατεργασίας του ελεφαντοστού και του μαδάτου που πρώτη φορά συναντώνται στην Κύπρο, καθώς και Μυκηναϊκά μοτίβα πάνω σε Κυπριακά αγγεία, δείχνουν καθαρά πώς έχουμε αφίξει Αχαιών γύρω στα 1220-1200 π.Χ.

Στην περίπτωση της Πάφου φαίνεται πώς οι πρώτοι Έλληνες ἄποικοι ἐφέθασαν αρχικά λίγο δυτικότερα της αρχαίας πόλης, στη μικρή χερσόνησο που φέρει το όνομα Παλαιόκαστρο. Εκεί αφού οχύρωσαν το λαϊμό της χερσονήσου με κυκλωπείων τείχος (διασώζεται η πρώτη σειρά των λιθίων) ήλθαν σ' επαγγέλη με τον γνωστό οποίος φαίνεται να μη τους συμπεριέρθησε εχθρικά, αν κρίνουμε από το γεγονός ότι σε διάστημα 20 το πολύ χρόνων οι οχυρωφίζοντες εγκαταλείπουν τον οχυρωμένο οικισμό τους και εγκαθίστανται στην πόλη της Πάφου, που διέσπισε 30 χιλιόμετρα ανατολικής τεραίνη, και τη θέση ειρηνικά κάτω από την εξουσία τους.

Αυτό το πρώτο κύμα των Ελλήνων αιτοίων ενισχύεται σημαντικά γύρω στα 1100 π.Χ., όποταν εμφανίζονται και ταφικό έθμα καθαρών Μυκηναϊκά. Αυτή την περίοδο έχουμε πιθανώς και την πρώτη Ελληνική επιγραφή, στα Κυπριακά δώματα συλλαβάριο, πάνω σε ορθόλιο από τάφο της Πάφου που αναφέρει το όνομα Οφέλτης σε πτώση γενική –Οφέλτος– στην Αρκαδική διάλεκτο.

Δύο άλλες Κυπριακές πόλεις που ανάγονται την αρχή τους σε πρώτες του Τρωικού πολέμου είναι οι Σόλοι οι οποίοι στα Β.Δ. παράλια της Κύπρου και οι Χύτροι κοντά στη Λευκωσία. Σύμφωνα με τον Στράβωνα, οι Σόλοι είναι κτίσμα του Ακάμα, γιού του Θρέσα, και οι Φάληροι που ήταν εγγόνος του Ερεχθέα. Ο Πλούταρχος θεωρεί πως η πρώτη πόλη που κτίστηκε στην περιοχή ήταν η Αίπεια και ανα-

γει το κτίσιμό της στο Δημοφώντα, αδελφό του Ακάμα.

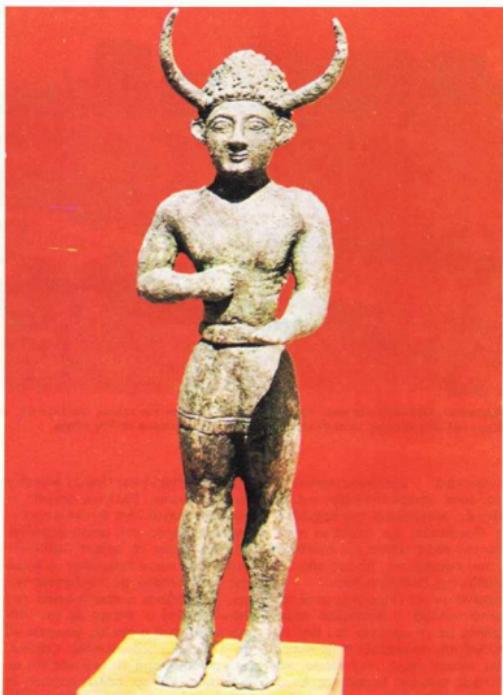
Μέχρι σήμερα δεν έγινε κατορθώτο να εντοπιστεί η πόλη Αίπεια, φαίνεται όμως πως η πρώτη πόλη που ιδρύθηκε από τους Αχαιούς στην περιοχή θα ήταν αυτή, μέχρι που για κάποιο άγνωστο λόγο μετονομάστηκε σε Σόλοις, όχι όμως προς την ίδιη του νομοθέτη των Αθηνών Σάλωνα όπως απαιτεί μια μεταγενέστερη παράδοση. Η πόλη ήταν ήδη γνωστή με αυτό το όνομα πολύ πριν ήταν η Αίπεια ο Αθηναίος νομοθέτης.

Στην περιοχή της πόλης των Σόλων έχουμε ευρήματα από το 1100 π.Χ. μεταξύ όμως αυτών υπήρχε μια Μυκηναϊκή υδρίσικη του τρίτου τετάρτου του 13ου π.Χ. αιώνα, παρέλειπη πως η πόλη ήταν ήδη πραγματικότητα από το τελευταίο τέταρτο του 13ου π.Χ. αιώνα.

Η πόλη των Χύτρων θεωρείται κτίσμα του Χύτρου, εγγονού του Ακάμα. Εδώ τα πρώτα ευρήματα, μετά την άριξη των Ελλήνων, τοποθετούνται στα 1050 π.Χ. χωρίς να αποκλείεται να βρεθούν και παλαιότερα σε μελλοντικές ανασκαφές. Εφόσον ομάς η παράδοση θέλει την πόλη ως κτίσμα του εγγονού του οικοτήτη των Σόλων, μισός τουλάχιστον αιώνων δικαιολογείται για το μεταγενέστερο θεμέλιωμα των Χύτρων, αν δεχτούμε κατά γράμμα την παράδοση, επομένως τα πρώτα ευρήματα από την περιοχή, όταν κάποτε εντοπιστούν. Θα πρέπει να χρονολογούνται στα μέσα του 12ου αιώνα π.Χ. Η Λάπτηθος και η Κερύνεια στα βορινά ακρωτηριακά της Κύπρου είχαν ως

3. Χρυσό ακηπτό με σμαρλατινό ανά μέρος. Βρέθηκε σε τάφο του πρώτου μισού του 11ου π.Χ. αιώνα στο Κούρι, ολλά πρέπει να ανήκει στο πρώτο μισό του 13ου π.Χ. αιώνα. Ύψος 16,5 εκ.

4. Ο κερασφόρος Θεός της Εγκωμης ο επινομασθείς «Απόλλων Κεραιάτος η Αλασσατζ». Χάλκινο χρυσό δγάλια που χρονολογείται γύρω στα 1200 π.Χ. και βρέθηκε από τον Κύπριο αρχαιολόγο Πορφύριο Δικαίο. Ύψος 54,2 εκ.

οικιστές τον Πράεδρο από τη Λακωνία και τον Κηφέα από τη βόρεια Πελοπόννησο αντιστοιχα, που οδηγούσε οικιστές από τη Βούρα, τη Δύμη και την Ολενό. Οι τελευταίοι μη συμφωνούνταν να ονομαστεί η καινούργια πόλη από μια από αυτές διάλεξαν, σύμφωνα με τον Σουηδό αρχαιολόγο E. Gjerstad², το όνομα Κερύνεια που απαντάται στην πατρίδα που εγκατέλειψαν οριστικά. Τα αρχαιολογικά δεδομένα μαρτυρούν την παρουσία Αχαϊων αποίκων από το 1100 π.Χ. και τα ίδια ισχύουν για την πόλη Ιδάλιο που έκτισε σύμφωνα με το Στέφανο Βούζαντο ο ήρωας Χαλκάνωρ στην κεντρική πεδιάδα του νησού. Στην πόλη αυτή λατρευόταν εκτός της Αθηνάς και ο Απόλλων υπό την επωνυμία «Αμυκλος» κάτι που δείχνει τη σχέση των

Αμυκλών της Λακωνικής με την Κυπριακή πόλη.

Στην κεντρική πεδιάδα και πάλι, μεταξύ της Λευκωσίας και της Λάρνας, βρήκαν καταφύγιο στα τέλη του 13ου π.Χ. αιώνα οι Σικώνιοι κι έκτισαν την πόλη Γόλγούς. Στην ουσία εγκαταστάθηκαν σε οικισμό που προϋπήρχε και επιδόθηκαν στην κατεργασία του χαλκού κατί που υποδηλώνεται από τα ακατέργαστα κομμάτια μεταλλεύματος που ανακαλύφθηκαν και μερικά λυγίζουν μέχρι και 25 κιλά. Την υπάρχει των Μικναϊν αποίκων μαρτυρεί πλήθωρα ευρυμάτων που ανάγνωνται στον 13ο π.Χ. αιώνα. Ο λόγος της εγκατάστασης τους στο μέρος αυτό είναι γιατί ο Γόλγοι βρίσκονταν στο δρόμο μεταξύ των μεταλλιών χαλκού και των μεγάλων λιμναίων της ανατολι-

κής και νοτιοανατολικής Κύπρου. Κοντά στη σημερινή Επικοπή, 16 χλμ. δυτικά της Λεμεσού βρίσκεται το αρχαίο Κούριο. Συμφωνα με μαρτυρία του Ηρόδοτου και του Στράβωνα η πόλη κτίστηκε από τους Αργείους. Συνεπόκουρο αυτής της παράδοσης έχουμε την αρχαιολογία, η οποία πιστοποιεί την άφιξη Αχαιών Ελλήνων γύρω στα 1100 π.Χ. αλλά όχι παλαιότερα. Φαίνεται πως το πρώτο κύμα των αποίκων δεν εγκαταστάθηκε στο μέρος τούτο και μόνο το τελευταίο κύμα που ήταν εξίσου ισχυρό με τα πρώτα. Θεμέλιως την Ελληνική παρουσία στα χώματα της περιοχής αυτής.

Σε τάφο της τοποθεσίας «Καλορίζικη» ανακαλύφθηκαν πριν χρόνια πολλά ένα βασιλικό σκηντρί (εικ. 3), μετάλλινοι αμφορεοειδείς κρατήρες

5. Πιλίνο αγαλματίδιο θεάς με υπερυψωμένα χέρια, από το Μουσείο του Ιδρυμάτος Πιερίδη στη Λάρνακα. Πιθανώς του 11ου π.Χ. αιώνα. Η Κρητική επίδραση είναι αδιαμφισθήτη.

Μυκηναϊκής φόρμας και τεχνοτροπίας, υπολείμματα αστίδας με ίδια προέλευση καθώς και αιχμή δόρατος που πρέπει να προσρέχεται από την Αργολίδα. Ακόμη ένα στοιχείο των ισχυρών δεσμών του Κουριού με το «Άργος» αποτελεί η λατρεία του ήρωα Περσεύτη στην Κυπριακή πόλη, το ονόμα του οποίου μας θυμίζει αμέσως το μυθικό ήρωα του «Άργους Περαέα», κάπι του δεν μπορεί να είναι απλή σύμπτωση.

Αφορά τελευταία την ίδρυση της Σαλαμίνας, που η παράδοση τη βέλει κτίσμα του Τεύκρου γιού του Τελαμώνα, από τον Ελληνικό νηρό της Σαλαμίνας, γιατί υπήρξε πάντα το μεγάλο κέντρο του νησιού και πηγή ακτινοβολίας του Ελληνικού πολιτισμού στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου.

ρας» και «Νικοκλής».

Αναφορά στην ίδρυση της Σαλαμίνας γίνεται ακόμη και από πολλούς άλλους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς όπως οι Παυσανίας, Σιφοκλῆς, Αθήναιος κλπ. καθώς και Λατίνους όπως ο Βιργίλιος και ο Τάκιτος. Το Marmor Parium αναφέρει ότι το κτίσμα της πόλης έγινε 938 χρόνια από το στήμα του. Εφόσον το Marmor Parium γράφτηκε το 264/3 π.Χ. το θεμελιώμα της πόλης πρέπει να έγινε το 1202/1 π.Χ.

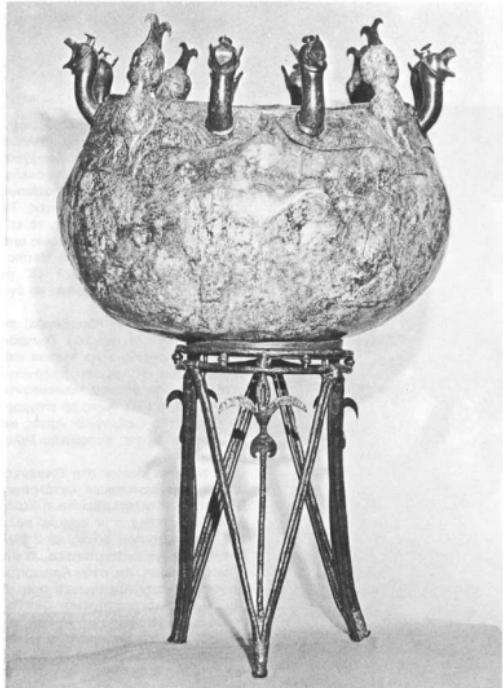
Η μόνη περίπτωση που θεωρεί τη Σαλαμίνα κτίσμα όχι του Τεύκρου αλλά των Αργείων είναι κάπιο επίγραμμα που οι Αργείοι αφιέρωσαν στο Σαλαμίνιο θασιλί Νικοκλέοντα τον 4ο π.Χ. αιώνα. Αυτό το επίγραμμα θεωρεί το Πελασγικό Άργος ως τη μητρόπολη της Κυπριακής Σαλαμίνας.

Πριν προχωρήσουμε στη διερεύνηση των αρχαιολογικών καταλοίπων θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Σαλαμίνα διαδέχτηκε την αρχαία πόλη της Έγκωμης που δράσκεται 2 χλμ. δυτικότερα και αυτή με τη σειρά της έδωσε τη θέση της στην Αραιόνη κι αργότερα στην Αμμόχωστο που είναι τώρα τουρκοκαποταμένη.

Η Έγκωμη, σύμφωνα με το μακ. αρχαιολόγο Π. Δίκαιο, φαίνεται να κυριαρχείται μεταξύ του 1300-1230 π.Χ., από Μυκηναϊκά πολιτιστικά στοιχεία γεγονός που συμπεριένονται από εισαγμένη Μυκηναϊκή κεραμική κι ιδιαίτερα την προσπόθεσια για την αντιγραφή της, από την ανάπτυξη της μεταλλουργίας καθώς και από πιθανή επιρροή στην αρχιτεκτονική.

Μετά την καταστροφή της πόλης το 1230 π.Χ. κύμα Αχαιών Ελλήνων εγκαθίσταται στην πόλη (εικ. 4) και εισάγει τη Μυκηναϊκή III Cιε κεραμεική των αρχών της 12ης εκατονταετής π.Χ. Μαζί εισάγεται και μημειώδης αρχιτεκτονική όχι όμως χωρίς κάποια αρχιτεκτονικά στοιχεία από την Τρωάδα. ένδειξη ότι οι Αχαιοί θα έφεραν μαζί τους και αιχιδίωτους Τριφενούς όπως απαιτεί μια από τις παραδόσεις για το θεμέλιωμα της Σαλαμίνας (Αθήναιος, Δειπνοσοφίσται).

Με την πάροδο των ετών το Ελληνικό Στοιχείο στην Έγκωμη γινόταν ούτε και ισχυρότερο, σε κάποιο άμως στάδιο καταστροφές και ιδιαίτερη η αρχήτευση του λαμπιού της πόλης ανάγκασαν τους κατοίκους να μετακινήσουν την πόλη τους πλησιεύστερο προς την ακτή όπου υπήρχε φυσικό λιμάνι. Αυτό το γεγονός φαίνεται να συνέβη γύρω στα 1100 π.Χ., την εποχή δηλαδή που το τελευταίο μεγάλο κύμα Ελλήνων έφθανε μαζί-κα στην Κύπρο και την εξελληνίζε-

6. Λεβήτας με μορφές γρυπών και σειρήνων πάνω σε αιδερενιο τριπόδι από το βασιλικό τάφο αρ. 79 της Σαλαμίνας. Ύψος λεβήτα 55 εκ. υψός τριπόδα 70 εκ. Η ίλιαδα αναθίνει εδώ, (Ψ. στήχος 267) όταν παρόμοιο βραβείο αθλοθετήθηκε από τον Αχιλλέα προς τιμή του νεκρού Πατρόκλου.

οριστικά. Φαίνεται πως αυτό το τελευταίο κύμα ξεκίνησε κυρίως από την Κρήτη αλλ και η πραγματική του πατρίδα θα ήταν από την ηπειρωτική Ελλάδα και πιθανώς την Αργολίδα. Η εικόνα λοιπόν που παρουσιάζεται μέσα από τις παραδόσεις και τα αρχαιολογικά δεδομένα μαρτυρεῖ ότι ο Τεύκρος από τη Σαλαμίνα του Σαρωνικού επιβλήθηκε στην προελληνική πόλη της Εγκώμης το τελευταίο τέταρτο του 13ου π.Χ. αιώνα και την εξελληνισμό σε μεγάλο βαθμό. Γύρω στα 1100 π.Χ. ένα καινούργιο κύμα Ελλήνων έρχεται και εγκαθίσταται στην πόλη, την εξέλληνιζε πλήρως και σε σύντομο χρονικό διάστημα η πόλη μετακινείται 2 χιλιόμετρα ανατολικότερα και παίρνει το όνομα Σαλαμίνα, ονόμα που ίσως να δόθηκε και στην Εγκώμη μετά την αφίξη των πρώτων Ελλήνων που είχαν επικεφαλής τον Τεύκρο.

Έκτος από τις παραδόσεις που έφθασαν σε μας μέσα από αρχαίες πηγές και προσγράφουν σε συγκεκριμένους ήρωες ορισμένες πόλεις της Κύπρου ονομαστικά, έχουμε και παραδόσεις για άφιξη Ελλήνων χωρίς να αναφέρεται η πόλη που χτίστηκε από αυτούς.

Ο Διόδωρος μας αναφέρει για τους Δρύοτες που εκδιώχθηκαν από την πατρίδα τους από τον Ήρακλη (από τους Δωριείς;) και μερικοί από αυτούς μετοίκησαν στην Κύπρο.

Στα Σχόλια του Λυκόφρονα καθώς και στην Επιτομή της Βιθλιοθήκης του Απολλοδώρου από τον Τζετζή,

7. Ο βασιλιάς (;) έχει ταφεί (τάφος 79 της Σαλαμίνας) και στο «δρόμο» του ταφού θυσιάζονται τα ζωά και θάβονται επί τοπου μαζί με το αμάρξη που έσερναν. Στην ίλιαδα εκτός των άλλων (Ψ. στήχος 171) ο Αχιλλέας θυσιάσει 4 άλογα για το νεκρό φίλο του Πατρόκλου.

αναφέρεται ότι ο Φειδίππος διωχθήκε από την Ἀνδρό και, αφού πήρε μαζί του κατοίκους από την Κω, ήρθε στην Κύπρο. Αν αυτή η παράδοση έχει ιστορικό πυρηνά, θα πρέπει να είναι από τις τελευταίες μετακινήσεις Ελλήνων προς την Κύπρο και θα πρέπει να συνέθη στις αρχές του 11ου π.Χ. αιώνα.

Για τον γράφοντα, όλες αυτές οι παραδόσεις της ίδρυσης πολλών Κυπριακών πόλεων από τους Έλληνες αντανακλούν ιστορικό γεγονότα τα οποία όμως δεν μπορούν να είναι πολύ ακριβή. Μαλισταί γεγονός αναμφιθήτο παραμένει η ίδρυση και άλλων Μυκηναϊκών πόλεων χωρίς γι' αυτές να υπάρχει και η ανάλογη παράδοση για το Ελληνικό θεμέλιωμα. Μέχρι σήμερα δεν μάθαμε, και μπορεί να μη μάθουμε ποτέ, από ποια ακριβώς περιοχή της Ελληνικής γης ήρθαν οι Αχαίοι που θεμέλιωσαν τη Σίντα, την Πύλα, το Κίτιο, την Καλαβάσο, την πόλη της Αλυκής στην Λόρνακα και άλλες. Κι ούτε ακόμη μπορέσαμε με σιγουρία να τοποθετήσουμε στο χάρτη την περίφημη Αχαϊκή Ακτή που μνημονεύεται ο Στράβων.

Ανακεφαλαίωντας μπορούμε να υποστηρίξουμε με τη σιγουρία που μας δίνουν τα αφευθύνετα της αρχαιολογίας σκαπάνη, ότι στη τελευταία τετάρτη του 13ου π.Χ. αιώνα έχουμε μετακίνηση πληθυσμών, και όχι εμπορικές σχέσεις, από τον Ελληνικό χώρο προς την Κύπρο. Η μετακίνηση αυτή κράτησε μέχρι και τις αρχές του 11ου π.Χ. αιώνα και είχε περιόδους πυκνών και φραγών αφίξεων. Την εγκατάσταση των Ελλήνων στην Κύπρο μαρτυρεί η μεταλλοεδρία, η πλαστική, η γλυπτική, η μικροτεχνία, η γλώσσα και τα ταφικά έθιμα.

Από τον 11ο αιώνα και μετά ακολουθεὶ τη Γεωμετρική περίοδος που διάρκει μέχρι του 9ου Χ. Η Κύπρος είναι σχέδους ολοκληρωτικά εξελληνισμένη και η τέχνη της, εκτός των τοπικών παραλλαγών, είναι η κοινή για όλο τον Ελληνικό χώρο. Στις αρχές της περιόδου παρουσιάζεται και η θεό με υπερυψωμένες χέρια (εικ. 5), μια ακόμη αδιάφευστη μαρτυρία για άφεν Ελλήνων από την Κρήτη αφού είναι σίγουρο πως οι θεότητες ταξιδεύουν μαζί με τους ανθρώπους που πιεστεύουν αυτές και δεν μπορεί να είναι προϊόντα εμπορίου. Τα ίδια μαρτυρεί και η κεραμική για καθημερινή χρήση που είναι μαριούμενη μάλλον από τη χρήση στην κουζίνα, κεραμεική που ασφαλώς δεν εξαγέται γιατί δεν αποτελεί προϊόν για εμπορικές ανταλλαγές. Όσον αφορά το σχήμα των τάφων,

από τις αρχές του 11ου π.Χ. αιώνα επικρατεί ο Μυκηναϊκός θαλαμώτας τάφος με μακρύ κατηφορικό «δρόμο» και συγκλίνοντα τοιχώματα, μια ακόμη ατράνταχτη μαρτυρία για την αφίξη Ελλήνων, πιθανότατα από την περιοχή της Ανατολικής Αττικής.

Από τον ενδέκατο ως τον εόδημο αιώνα οι εμπορικές ανταλλαγές μεταξύ του Αιγαίου - Ελληνικού χώρου και Κύπρου είναι πυκνώς εκτός από μια σύντομη περίοδο πενήντα περίοδο χρόνων γύρω στα 1000 π.Χ. που αράωνταν αρκετά και φινίσται να σταματούν τελείως.

Πιο αναλυτικά παρουσιάζεται εξαγωγή αυτούσιων αντικείμενων η υπαρχεί ασφής επίδραση στο σχήμα την τεχνική και την τέχνη διάφορων προϊόντων. Αμφορείς, φλασκιά, πυξίδες, υδρίες, λήκυθοι, πτηνωμοφόροι ασκοί, κέρνοι, κυλίκες, σινοχέσες, σκύφοι, πόρτες, καρρίστες, μαχαιρία, κοσμήματα, όπλα και άλλα μεταλλινά αντικείμενα, διάφορα μοτίβα στη διακόσμηση ιδιαιτερών αγγειών, τονίζοντας τις σχέσεις μεταξύ των δύο περιοχών. Στα δευτερού μισού του 8ου π.Χ. αιώνα οι σχέσεις Κύπρου - Αιγαίου ενταποιούνται και τότε ακριβώς εμφανίζεται στην Κύπρο έντονη Ελληνική συνειδήση που εκδηλώνεται με την αναδημόνωση των εθίμων των Μυκηναϊκών επων (εικ. 6) στους βασιλικούς τάφους της Σαλαμίνας (εικ. 7) και σε τάφους της Πάφου. Τέτοια αγάθων προϋποθέτει ότι αυτοί που τα ακούουν γνωρίζουν ότι είχαν προγόνους τους πήρας της ψυλής εκείνης που έκαμε τον πολέμο της Τροίας και ήταν πολύ περιφόρια για αυτή τους την καταγωγή, της οποίας την κοινωνική δομή με τα μικρά βασικεία - πόλεις διατηρούσαν αλληλά, μόνον αυτοί σ' όλο τον Ελληνικό χώρο, τραγή και τούτη απόδειξη ηώς στα χώματα της Κύπρου ρίζωσαν οι απογόνοι του Ακάμα και του Διμηνώντα, του Πραδανόντος και του Τευκρού και καμιά δύναμη και κανένας Αττίλας δεν μπορεί να την οικειοποιηθεί.

Σημειώσεις

1. Blegen, Troy and the Trojans, London 1963, σελ. 160.
2. Gjerstad, -The colonization of Cyprus in Greek legend-, Opuscula Archaeologica, vol. III, σελ. 107 κ.ε.

Βιβλιογραφία

- H.W. CATLING. Cyprus in the Late Bronze Age. Cambridge Ancient History (3rd ed.), vol. II part 2 (1975).
P. DIKAIOS. Enkomi, (Mainz 1969).
Sir G. HILL. History of Cyprus, vol. I σελ. 82-94, (Cambridge 1949).
E. GJERSTAD. Swedish Cyprus Expedition, vol. IV:2 (Stockholm 1948).
E. GJERSTAD. The colonization of Cyprus in Greek Legend, in Opuscula Archaeologica vol. III, σελ. 107 κ.ε. (1944).
Κ. ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ. Η αρχαία Κύπρος επί των Ελλήνων Πηγάς, Τόμος Α' Λευκωνία 1971.
Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. Cypro-Aegean relations in the early Iron Age. Διατρίβη επί διδοκτορία στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου (1973).
Β. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗ. Η Κύπρος εις τον αρχαίον Ελληνικό κόσμον (Επετηρίς Πανεπιστημίου Αθηνών 1972-73).

The Arrival of the First Greeks and the Early Bronze Age in Cyprus (1120-750 BC)

A. Demetrou

The foundation legends of the cities of Cyprus that ascribe them to Greek heroes of the Trojan war are regarded as reflecting true events that occurred c. 1220 BC. The fact, however, remains that many «cities» in Cyprus owing their foundation to Mycenaean immigrants lack such foundation legends. Archaeology supports the view that towards the end of the thirteenth century BC we have a movement of people, and not simply trade relations, from Mycenaean Greece to Cyprus. This movement lasted with minor or major waves of arrivals, until the beginning of the eleventh century BC. The permanent arrival of the Achaean-Greeks in Cyprus is attested by metallurgy, glyptics, art, language, funerary rites, religion etc.

In the ensuing Geometric period the relations between Cyprus and the Aegean world never ceased to exist save probably a short period around 1.000 BC, although this does not seem to be true for Crete. At the beginning and during the final phase of this period the relations are intense with interchange of pottery and other artefacts. During the second half of the eighth century BC we observe a revival of funerary rites narrated in the Iliad, an unmistakable sign that those practicing them had a deeply rooted Greek conscience.